

04.09.23
Укр.мова

Клас: 9-А (1 група), 9-Б (2 група)
Вч.: Харенко Ю.А.

Вступ. Розвиток української мови

- **Мета:** розширити відомості дев'ятикласників про процес і результат розвитку української мови в ході історичного становлення українського суспільства та його культури; сформувати вміння визначати основні періоди розвитку мови, характеризувати особливості їх; за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу сприяти осмисленню ролі мови як найважливішого, найбагатшого і найміцнішого зв'язку поколінь.

1. Основні етапи формування і розвитку української національної мови

А) Праслов'янська мова

(III тис. до н.е – VI ст. н.е)

Б) Протодавньоруська мова

(VI ст.– IX ст.)

В) Давньоруська мова

(IX – перша пол.XIII ст.)

Г) Староукраїнська мова

(друга пол. XIIIст. – XVIII ст.)

Ґ) Нова українська мова

(XIX–XXI ст.)

Нова українська мова

І. Котляревський “Енеїда”

Т.Г.Шевченко відшліфував основні
норми української національної
мови – ОСНОВОПОЛОЖНИК

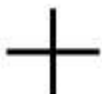

*Протягом ХІХ ст. низкою указів обмежувалося
або зовсім заборонялося вживання української
мови*

2.Поява писемності у східних слов'ян

*Письмо у слов'янських землях
до кирилиці*

ЧЕРТИ і РЕЗИ – Х ст.

ИДИН	ДВА	ТРИ	ЧЕТЫРЕ	ПЯТЬ		ШЕСТЬ	СЕМЬ	ОСЕМЬ
1 и	2 д	3 т	4 чщ	5 пра	5 п	6 шщ	7 с	8 о
9 н	10 в	11 р	12 еэ	13 я	13 х	14 а	15 з	16 б
17 у	18 к	19 её	20 л	21 м	22 ю	23 сц	24 ж	25 ы

Протокирилиця

І К М К А Р Е Н І В І Р Е В О
Н А Л Д Р Е Е Н Т
Е І С Ь Ж Ч А М . Н Н У
К ' В ' Х Л Д Х О Д Ф І О Д Р
Ж Н В Д Ч Ч С А В А К Т Э Р О
У Н І Е Ч П Л І П К Д С У Д Ш І А
4 4 2 7 7 5 П 1 7 1

А	Б	В	Г	Д	Є	Е
Аѣ	Бѣи	Вѣди	Глаголю	Дѣбро	Есть	Есмь
Ж	З	З	И	І	Ї	Ѧ
Животъ	Зѣло	Земля	Иже	Іжеи	Їнѣтъ	Герѣтъ
К	Л	М	Н	О	П	Р
Како	Людіе	Мѣсяцѣ	Нашѣ	Отѣ	Покон	Рѣи
С	Т	У	Ѹ	Ф	Х	Ѡ
Слово	Гѣрѣло	Укѣ	Сѣк	Ферѣтъ	Хѣръ	Отѣ
Ц	У	Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь
Ци	Чѣрѣаль	Ша	Шѣа	Ерѣ	Ерѣ	Ерѣ
Ѣ	Ю	ІА	Є	Ѡ	А	Ж
Ѧѣ	Юѣ	Арѣ	Зѣло	Ом	Еѣ	Оѣ
Ѧ	Ѧ	Ѣ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
Ѧѣ	Оѣ	Бѣи	Пѣи	Ѧѣа	Иѣиѣа	Иѣа

Після
хрещення
Русі
виникла
потреба
створити
новий
слов'янсь
кий
алфавіт

3. Види письма у Київській Русі

Устав

Напів-
устав

Ско-
ропис

Устав – ранній тип кириличного
письма (XI–XIV ст.)

шпикомъ. но
брашениѣдѣ
иѣднотѣ
мъснѣмъ твоѣ
гдѣмъ нашнѣ
іѣхѣ иже по
замамъ пѣ
нѣтъ. но бразъ

КАЗАТЬ МОУДА
ЛА ДАВЗІУУАНТЕ
СА+ІАКОВОУЦЬ ВЪ
СКРѢШАТЬ МЪР
ТВЫІА ЖИВНТЬ.
ТАКО ЖЕ НСНЪ ІАЖЕ
ХОЩЕТЪ ЖИВНТЬ+
ОУЦЬ БО НЕ СЖДНТЬ НН
КОМОУЖЕ НЗСЖДЪ
ВЪ СЪДАСТЬ ІНОБН.
ДАВЪ СНУТЬ ЖТЬ
ІАА ІАКО ЖЕ УТЬ Ж

ОУБНІЕТЪ ВЪЛ. МЪНН
ТЬ САСЛОУЖЬ БОУПРН
НОСИТИ БОУ. — ТЛА. АН.

НЕ. А. ЕУА ІОІАНА.

Ъ ІО НОВРѢМА. ВЪ
ЗНАЕН С ОУСЪ ВЪН
ІЕРОУСАЛІМАЪ. ІЕ
СТЪ ЖЕ ВЪ ІЕРОУ
САЛІМАЪ. НАО
ВЪ УННКОУПЪ
АН. ІАЖЕ НАРНУЕТЪ
СА ІОУДѢНСКЪ ІВН. О. Е

Напівустав – XV–XVII ст.

ѿидѣнъ евоуго. нисомощно
 ѿидѣти убо кмъ. немощно бо
 срѣти убо кмъ естество англь
 ского. тако ммоисивелннхъ
 и невоумоме ѿидѣти англьска
 го естества. ода шеть бо тавъ
 днь столпъ славы нъ. а о но
 шн столпъ гнѣнъ. то еи несто
 лъ ода шен дъ но англьн дъ
 шепрѣни или о но шн о да нъ
 тако ис еи о да нъ о нъ котиро
 шпо ка хъ о да ше. еи муте бо оу
 тнн бѣи на о. еи бо оу несли
 англь оу оу бѣи на и мо пле
 ни ннхъ и сущо статъ. тако рѣ
 англь прѣт о боу прѣндеть. и
 англь твои боу и с то боу.

Гуменъ силѣ стрѣстами
 ханла. на писѣ книгы си
 лѣ тописецъ надѣи сѣба
 млѣ прияти. прикна сиво
 лодимѣрѣ. и на мащю и му
 и зѣи вѣ а мнѣ то времѣи
 гуменащю. оустами ханла.
 ѿ. р. х. и сѣ. и маи ста. ѿ.
 лѣ. а мнѣ то то книгы си на.
 то буа мнѣ млѣ а рѣ.

КОННЫХЪ ЗАПОВѢДН . ДОУГІА БЫТИ , ВЪВО
ДАЩІА ВЖИВѢТЪ ВЪ ЧУНЫН . ІЕЪЖЕ РЕЧЕ СМѸ,
НЕУБІН . НЕПРЕЛИБѢДН , НЕУКРАДН . НЕЛЖЕ
СВѢДѢТЕЛЬСТВН , ПОЧИТАН ШАСВОГО ИМѢТЬ .
НЕВЪЗЛИБИШН БЛЖНЕГО СВОГО ИАКО САМЪ СЕБЕ ,
ГЛА СМѸ ИНОША . ВѢА И СЪХРАНИХЪ ШИНОСТИ
МѢА . ТѸ . БОЛШІА ЗАПОВѢДН ЗАКО
ННЫА , ПРЕЛАГАЕТЪ ХЕ ИНОШН ОУСТРОЕНІЕМЪ .
КѸПНОЖЕ И ПОЧИТАА СНХЪ , ДАЖЕ НЕ ВѢИТѢА СѸ
ПРОТІВЕНЪ ЗАКОНѸ . КѸПНОЖЕ И ПИСАЖЕ , ИАКО

страданіе . стыапла . и прркс
нстїен нмѹнкѹ . нмѹнцѹ . нпрпѣ
нышцѹ бгѹбоугожыши , моуиженѹ
трѣпѣніа нспртїннсправленїѹ

Скоропис - XVI-XVIII ст.

[illegible]

Скоропис. Уривок з листа Б. Хмельницького до царя Олексія Михайловича від 8 червня 1648.

Лист
Богдана
Хмельниць-
кого до
царя
Олексія
1648 рік

“Граматика”

Мелетія Смотрицького (1619)

“Граматика” – підручник церковнослов’янської мови

- Увів літеру Г
- Встановив правила вживання літер на позначення голосних і приголосних, вживання великої букви, розділових знаків, правила переносу
- _ Відкрив у слов'янській мові місцевий відмінок.

Перша рукописна граматика української мови
Івана Ужевича – «Граматика словенська»
1643 р.

Це була перша граматика української мови XVI–XVII століть, заснована на живій народній мові, яку називали "простою мовою"

Сучасний український алфавіт

Сучасний український алфавіт

Аа Бб Вв Гг Гг Дд Ее

Єє Жж Зз Ии Іі Її Йй

Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр

Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч

Шш Щщ ь Юю Яя

Особливості розвитку української мови на сучасному етапі

1. Українська мова – державна
2. Володіння українською мовою – обов'язкова вимога до претендентів на високі посади в різних сферах суспільної діяльності
3. Законом встановлена вимога транслювати рекламу українською мовою
4. Збільшується обсяг добового мовлення українською мовою в інформаційному просторі

Розвиток
лексичного
складу мови

ДІ-ДЖЕЙ

CD-
плеєр

ФЛЕШ-
ПАМ'ЯТЬ

Збагачується різногалузева термінологія

*Сайт, блютуз, браузер,
блог, ноутбук, айфон*

Повернення витіснених питомих слів

ФОТОГРАФІЯ	–	СВІТЛИНА
ЧАШКА	–	ФІЛІЖАНКА
КАРТА	–	МАПА
ПРОГРЕС	–	ПОСТУП
ПРЕС–СЕКРЕТАР	–	РЕЧНИК
СФЕРА	–	ЦАРИНА

Методичний коментар:

Правопис кожної мови складається з трьох підсистем: **графіки** (літер, якими позначають найтипіві-ші звуки та звукосполучення), **орфографії** (способів поєднання звуків і звукосполучень, що забезпечує однотипність написання слів) і **пунктуації** (розділових знаків, за допомогою яких позначають інтонаційне членування тексту).

Дати визначення поняттям *літературна мова, національна мова, рідна мова, державна мова.*

Домашнє завдання:

Підготувати усне повідомлення за самостійно
складеним планом на тему:
*«Мова повинна не роз'єднувати людей, а навпаки,
об'єднувати?»*

Виконані роботи надсилати на платформу HUMAN,
або на електронну пошту miladka2591@gmail.com

дякую за увагу

